

ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਈ ਵੀ ਇਹੀ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7A(b) ਦੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਨੰਬਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਏ (ਬੀ) ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਸਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਟੈਕਸ ਦਾ ਇੱਕਮੁਸ਼ਤ ਭੁਗਤਾਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਧਾਰਾ 7A(b) ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ; ਅਥਾਰਟੀ ਇੱਕ ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਆਪਰੇਟਰ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਟੈਕਸ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦਾ ਨੁਸਖਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕਮੁਸ਼ਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਲ ਟੈਕਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਅਜਿਹੀ ਘੋਸ਼ਣਾ 'ਤੇ, ਸੈਕਸ਼ਨ 7A(b) ਅਜਿਹੇ ਆਪਰੇਟਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਥਾਰਟੀ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਟਰੱਕ ਓਪਰੇਟਰਾਂ ਜਾਂ ਟਰੱਕ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕਮੁਸ਼ਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਟੈਕਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਕਲਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਾਡਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7A(b) ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਟੈਕਸ ਇੱਕਮੁਸ਼ਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(5) ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਹੋਰ ਦਲੀਲਾਂ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ। ਫੇਲ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਾਵਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਆਧਾਰ, ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਫੁਲ ਬੈਂਚ

ਆਰ.ਐਸ.ਨਰੂਲਾ ਬਾਲ ਰਾਜ ਤੁਲੀ ਅਤੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੇ.ਜੇ.

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਐਸ.ਐਸ. ਗਰੇਵਾਲ, ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ, ਈ.ਟੀ.ਸੀ.,--- ਜਵਾਬਦੇਹ।

1970 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੂਲ ਨੰਬਰ 212।

18 ਫਰਵਰੀ 1974 ਈ.

1971 ਦਾ LXX) — ਸੈਕਸ਼ਨ 2 — ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ (1963 ਦਾ XLVII) — ਸੈਕਸ਼ਨ 34 — ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਬੇਕਾਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਜੇ ਵੀ ਮੈਂ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਈਰਵਾਈਸ - ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੀਆਂ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖੀ ਤਨਖਾਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ-ਅਜਿਹਾ ਫ਼ਰਮਾਨ-ਚਾਹੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਸਾਰਣੀ-ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਫ਼ਰਮਾਨਧਾਰਕ-ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਜਾਂ ਅਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਾਰੇ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼-ਅਧਿਕਾਰ-ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਪਮਾਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ- ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਪਮਾਨ-ਵਿਰੋਧ- ਕੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਜਾਂ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦੀ ਲੰਬਿਤ ਪਨਾਹ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਨਾਹ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ, ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਅਯੋਗ ਜਾਂ ਬੇਅਸਰ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਕਦੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰੁਤਬੇ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਭੱਤਿਆਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਲਾਭਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਅਰਥ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖੀ ਤਨਖਾਹਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਰਾਹਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਉਸ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਫ਼ਰਮਾਨ ਧਾਰਕ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਜੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫ਼ਰਮਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 5 ਅਤੇ 7)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਫੈਸਲੇ-ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਣੇ-ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖਪਾਤੀ ਕੰਮ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਣਦਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਡਿਕਰੀ ਧਾਰਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਐਲਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਮੰਗਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ ੮)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨਧਾਰਕ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਅਯੋਗਤਾ, ਜਿਸਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਜਾਂ ਬੇਅਸਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਆਚਰਣ, ਜਿਸਦਾ ਫਰਜ਼ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦੇ

ਅਦਾਲਤ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਦਾ ਮੂਲ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ, ਫ਼ਰਮਾਨ,

Parkash Chand v. S. S. Grewal, Chief Secretary, Punjab, etc. (T ' uli, J.)

ਨਿਰਦੇਸ਼, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਰਿੱਟ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਅਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਆਚਰਣ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਤੁੱਛ ਜਾਂ ਘਿਣਾਉਣੇ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੀਅਸ ਨੋਟ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ, ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਣ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ। ਕਿਸੇ ਡਿਕਰੀਹੋਲਡਰ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਜਾਂ ਅਸਫਲਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਬੇਅਸਰ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸ ਘੋਸ਼ਣਾਨਾਮੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

(ਪੈਰਾ 9 ਅਤੇ 10)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਚਰਣ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣਾ। ਰੱਖਿਆ ਇਹ ਮਾਮਲੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਲਕੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ।

(ਪੈਰਾ 11)

ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ 17 ਮਈ, 1971 ਨੂੰ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਕੇਸ ਰੈਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਫਤੂਰ ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 13 ਅਕਤੂਬਰ, 1972 ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਆਰ.ਐੱਸ. ਨਰੂਲਾ, ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਬਲ ਰਾਜ ਤੁਲੀ, ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 18 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 1974, ਉਚਿਤ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ।

3 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ੀ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸੀ.ਐਲ ਲਖਨਪਾਲ ਅਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਕੀਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸਨ।

1. ਐਸ. ਟਿਵਾਣਾ, ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ (ਪੰਜਾਬ), ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਤੁਲੀ, ਜੇ.—ਪਟੀਸ਼ਨਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ) ਨੂੰ ਫਰਵਰੀ, 1938 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ (ਬਿਲਡਿੰਗਜ਼ ਐਂਡ ਰੋਡਜ਼ ਬ੍ਰਾਂਚ) ਵਿੱਚ ਕਲਰਕ ਵਜੋਂ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮਈ, 1945 ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ

ਕਲਰਕ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਸਤੰਬਰ ਵਿੱਚ ਹੈੱਡ ਕਲਰਕ ਵਜੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। , 1946. ਹਿਸਾਰ ਵਿਖੇ ਹੈੱਡ ਕਲਰਕ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹੋਏ 19 ਜੁਲਾਈ 1964 ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਅਤਿ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ, ਗੈਰ- ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਮਾਲਾ-ਮਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੈੱਡ ਕਲਰਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਦੇ. ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਾੜਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਨੇ 8 ਮਈ, 1969 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ 11 ਫਰਵਰੀ, 1970 ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 'ਅਨਪੀਲੇਟ ਡਿਕਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ (1970 ਦੀ ਆਰਐਸਏ 1330)। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ- ਮਹਾਜਨ, ਜੇ. ਨੇ 23 ਸਤੰਬਰ, 1970 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ / ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਫਿਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ।

2.) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਬਕਾਏ ਅਦਾ ਕੀਤੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਤਨਖਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਫਿਰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸ੍ਰੀ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਆਈ.ਏ.ਐਸ., ਸਕੱਤਰ, ਸਰਕਾਰ, ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ (ਬੀਐੱਡਆਰ) ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਚੀਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ (ਬੀ ਐੱਡ ਆਰ), 23 ਦਸੰਬਰ, 1970 ਨੂੰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰਾ 6 ਅਤੇ 7 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ: -

“6. ਕਿ ਸਬ-ਜੱਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ , ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਗਾਤਾਰ ਜੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਕੱਤਰ, ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ, ਬੀ.ਐੱਡ.ਆਰ., ਚੀਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ, ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਆਦਿ ਆਦਿ ਲਈ, ਪਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ,

ju^g^Er.

7. ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਬਣਦੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਭੱਤੇ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਘੋਰ ਅਪਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾਣ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ''

ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਉਕਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੱਕ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ। ਵਿਭਾਗ (ਬੀ ਐੱਡ ਆਰ ਸ਼ਾਖਾ)। ਉਪਰੋਕਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ. ਗਰੇਵਾਲ, ਆਈ.ਏ.ਐਸ, ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ, ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ, ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ 1 ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ-

“ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 5 ਨਵੰਬਰ, 1970 ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਗਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ, ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਆਦਿ। ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਮਹਾਜਨ ਦੇ ਮਿਤੀ 23 ਸਤੰਬਰ, 1970 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ ਮਾਨਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਉਸ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਾਨਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਮਹਾਜਨ ਨੇ 11 ਦਸੰਬਰ, 1970 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। *ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੀ ਸੂਚਨਾ 11 ਜਨਵਰੀ, 1971 ਨੂੰ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ।*

ਫਿਰ ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਯਾਦਕਰਤਾ ਦੀ ਰਾਏ ਵੀ ਲਈ। ਲੀਗਲ ਰੀਮਬਰੈਂਸ ਨੇ 2 ਮਾਰਚ, 1971 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਫਰਮਾਨ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ

ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਪਮਾਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਏ ਲਈ, ਉਸਨੇ *ਬੁਆ ਦਾਸ ਕੌਸ਼ਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ* (1) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ (ਆਰਪੀ ਖੋਸਲਾ, ਜੇ.) ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਇਸ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-

“ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦਫਤਰ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਚਾਰਜ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਣ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਾਜ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ,

ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗਰੇਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ-

“ਜਵਾਨਕਰਤਾ ਮਾਣਯੋਗ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਨਾਲ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਹਾਈਕੋਰਟ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਬਿਆਨਕਰਤਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ। ਬਿਆਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਟੋਰੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਿਆਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਮਲਾ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਬਹਾਲੀ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਕਾਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਵੀ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵਸੂਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਭਾਵੇਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਦੇਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਫਿਰ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਕੰਮ ਜੋ ਉਸਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।”

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਸਿਰਫ਼ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ

(1) ਸੀ.ਆਰ. 1965 ਦੇ ਓ. ਨੰਬਰ 14 ਨੇ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ 1965 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਕਾਏ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਜੇਕਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਰਾਹਤਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

(3) ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਜੇ. ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਬੈਂਚਕੋਟੈਪਟਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਆਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਦੂਰਗਾਮੀ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਬੰਧਨਯੋਗ ਉਦਾਹਰਣ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵੱਡਾ ਬੈਂਚ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨ:-

- (2) ਕੀ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ, ਉਸ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਸਲ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ?
- (3) ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਸਿਰਫ਼ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ?
- (4) ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

Parkash Chand v. S. S. Grewal, Chief Secretary, Punjab, etc. (T ' uli, J.)

- (5))) ਕੀ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੇ.ਐਚ.ਟੀ. ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ "ਤਰਜੀਹੀ" ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਸਟੇਅ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ.ਜੇ. ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜੇ., ਨੇ ਮੁੱਖ ਆਦੇਸ਼ ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਵਾਦ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਸੀ: -

- (1) ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਅਲਟਰਾਵਾਇਰਸ ਕਾਰਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੋਸਟ, ਉਸਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਬਕਾਏ ਸਮੇਤ, ਆਦਿ?
- (2) ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ?
- (3) ਜੇਕਰ ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 2 ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਪਿੱਛੇ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜੇ.-

“ਕੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ, ਰਾਜ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੋ, ਜਿਸਦਾ ਉਹ - ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਨੰਦ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਕੋਲ ਭੇਜਾਂਗਾ: -

- (1) ਕੀ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਅਤੀਤ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਇਨਾਮ?
- (2) ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- (3) ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਸਬੰਧਤ ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਜਾਂ ਅਸਫਲਤਾ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਪਮਾਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ?
- (4) ਜੇਕਰ ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 3 ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਰਾਜ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਨਾਹ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਲੀਬਿਤ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰ ਵੀਰ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ., ਨੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ ਹੈ।

(4) ਮੈਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਇਹਨਾਂ ਚਾਰ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਲੜੀਵਾਰ ਨਜਿੱਠਾਂਗਾ।

ਸਵਾਲ 1.

(5) ਰੋਸ਼ਨ ਲਾਈ ਟੰਡਨ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2) ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ :-

“ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੂਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ। ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਅਤੇ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਜਾਂ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਇੱਕ ਰੁਤਬਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਹੁਣ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕਤਰਫਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਇੱਕ ਰੁਤਬਾ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਹਾਲ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਫ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਕਪਾਸੜ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਦਲੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।”

ਇਹਨਾਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਅਯੋਗ ਜਾਂ ਬੇਅਸਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਦੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰੁਤਬੇ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਲਾਭਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੂਰੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਭੌਤਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ. ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ LG ਡੋਨੋਰਮ ਬਨਾਮ ਇੱਲੀ ਰਾਜ (3) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਬੈਚ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ, ਫਾਲਸ਼ੋ, ਸੀਜੇ, ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਢੁਕਵੀਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ:-

“ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਅਜਿਹੇ ਗੁੰਭੀਰ ਨਕਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ

(2) ਏਆਈਆਰ 1967 ਐਸਸੀ 1889।

(3) 1961 ਦਾ LPA 90-D 8 ਮਾਰਚ, 1963 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਉਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਤਨਖਾਹ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਨਤੀਜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਆਉਣਗੇ।”

ਬਾਬੂ ਰਾਠੌਰ ਬਨਾਮ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਲਾਈਫ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (4) ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ:

Parkash Chand v. S. S. Grewal, Chief Secretary, Punjab, etc. (T ' uli, J.)

“ਇਸ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21(ਬੀ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹੀ ਨਤੀਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁਨਾਸਬ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯੋਕਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ। ਦੂਜਾ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨੇਗੀ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋਵੇ। ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰਕਪੂਰਨ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”

ਸਪੀਅਰ, (5) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ :-

“ਇਹ ਰਾਜੇ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਹੈ; ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਨਿਆਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦਾ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।”

ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਣੀ ਸੋਨਾਬਤੀ ਕੁਮਾਰੀ (6) ਦੁਆਰਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 44 ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ: -

“ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਕੇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਤ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਰੇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੈ

(4) ਏਆਈਆਰ 1961 ਸਾਰੇ. 502.

(5) 1916—1 KB 595।

(6) ਏਆਈਆਰ 1961 ਐਸਸੀ 221.

ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪੱਖ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਸਮੀਖਿਆ ਜਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਇਹ ਕ੍ਰਮਬੱਧ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਪ ਸੰਸਕਰਣ ਵੱਲ ਝੁਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਨਿੱਜੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖਾ, ਅਰਥਾਤ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸ਼ਾਖਾ ਵਿਚਕਾਰ ਟਕਰਾਅ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ - ਨਿਆਂਇਕ। ਜੇਕਰ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਾਕ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਮਾਣ-ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੋਵੇ, ਸਗੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਮਾਣ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ।”

(7) ਐਸ ਵਿੱਚ ਐਸ ਵੀ.ਆਰ. ਤਿਵਾੜੀ ਬਨਾਮ ਟੀ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ 7 ਬੋਰਡ, ਆਗਰਾ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ :

"ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਉਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਹੁਣ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਇਹ ਨਿਯਮ ਕੁਝ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵੇਂ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 311 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰਾਜ ਉਸ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਇਹ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਰਤ ਉਦਯੋਗਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ

ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੋ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਾਡੀ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਡੀ ਕਲੈਰੇਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਬਾਡੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਜੋ ਇਹ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।”

(7) A.I.R. 1964 S.C. 1680.

Parkash Chand v. S. S. Grewal, Chief Secretary, Punjab, etc. (T ' uli, J.)

#!" ,*>

ਯੂਪੀ ਸਟੇਟ ਵੇਅਰਹਾਉਸਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਲਖਨਊ ਬਨਾਮ ਚੰਦਰ ਕਿਰਨ ਤਿਆਗੀ (8) ਦੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 20 ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਇਸ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਮਾਲਕ ਦਾ ਇੱਕ ਨੌਕਰ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।”

(8) ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਿਕਰੀ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਹ ਰਾਹਤਾਂ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਘੋਸ਼ਣਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸਰਕਾਰ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਉਸ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੋਵੇ। ਪਰ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਡਿਕਰੀ-ਧਾਰਕ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਜੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਫ਼ਰਮਾਨ ਉਸਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ 1 ਦਾ ਜਵਾਬ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਵਾਲ 2.

(9) ਫੈਸਲੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਣੇ-ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ

(10) ਏਆਈਆਰ 1970 ਐਸਜੀ 1244

ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੰਮ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਰਣੇ-ਕਰਜ਼ਦਾਤਾ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਪਕਰ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਡਿਕਰੀ-ਧਾਰਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਐਲਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਮੰਗਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ। ਸਵਾਲ 2 ਦਾ ਜਵਾਬ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਵਾਲ 3.

(11) ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ-ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਸਿਰਫ ਅਯੋਗਤਾ, ਜਿਸਦੀ ਡਿਸਮਿਸਲ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਜਾਂ ਬੇਅਸਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਆਚਰਣ, ਜਿਸਦਾ ਫਰਜ਼ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 'ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ' ਜਾਂ 'ਦੀਵਾਨੀ ਨਿਰਾਦਰ' ਜਾਂ 'ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ' ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਾਦਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਐਕਟ, 1971, ਨੇ ਹੁਣ 'ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਪਮਾਨ', 'ਦੀਵਾਨੀ ਨਿਰਾਦਰ' ਅਤੇ 'ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 2 ਵਿੱਚ 'ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਪਮਾਨ' ਦਾ ਅਰਥ 'ਦੀਵਾਨੀ ਨਿਰਾਦਰ' ਅਤੇ 'ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਰਾਦਰ' ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਸਿਵਲ ਕਟੈਂਪਟ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਕਿਸੇ ਨਿਰਣੇ, ਫਰਮਾਨ, ਨਿਰਦੇਸ਼, ਆਦੇਸ਼, ਰਿੱਟ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੀਵਾਨੀ ਨਿਰਾਦਰ ਦੀ ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ, ਫਰਮਾਨ, ਨਿਰਦੇਸ਼, ਆਦੇਸ਼, ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਐਸ.ਐਸ. ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (9) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ: -

“ਗਲਤੀ ਗਲਤ ਜਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਇਰਾਦਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਲਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਪਮਾਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਿਲੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ

(12) ਏਆਈਆਰ 1960 ਐਸਸੀ 190.

Parkash Chand v. S. S. Grewal, Chief Secretary, Punjab, etc. (T ' uli, J.)

ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਹੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਂ ਬੇਈਮਾਨ ਇਰਾਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ ਐਸ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ 5 ਨਵੰਬਰ, 1970 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਉਸਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਲੀਬਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਾਰਥਕ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਮਾਮਲਾ *ਰਘੂਨਾਥ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਪੀ. ਸਹਾਏ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ* (10) ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਨਰੂਲਾ, ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ:

“ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਫਰਮਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਫਰਮਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਘੋਸ਼ਣਾਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਤੱਥ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਡਿਕਰੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੀਬਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਵਲ ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ, ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਉਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 2 ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਗਲਤ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸੀਵਧਾਨਕ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਣਦੇਖੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਫਰਮਾਨ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਉਕਤ ਫਰਮਾਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ

(13) 1968 ਕਰ. ਐਲਜੇ 704

ਰਾਮ ਬਾਬੂ ਰਾਠੌਰ ਦੇ ਕੇਸ (4) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਆਮ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਜਾਂ ਸਲਾਹਿਯਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਫਰਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਆਮ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਫਰਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਮਹਿਜ਼ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਰਮਾਨ ਦਾ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਨਿਰਾਦਰ

ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਣੀ ਸੋਨਾਬਤੀ ਕੁਮਾਰੀ ਦੇ ਕੇਸ (6) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦੇ ਕੁਝ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਣਦੇਖੀ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਉਸ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ।”

ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ-ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਤੋਂ ਡਿਕਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਲੀਵਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਆ, ਸੀਜੇ, ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ, ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਬਾਲੀ ਬਨਾਮ ਐਲ.ਪੀ. ਸਿੰਘ (11) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ: -

“ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਪਮਾਨ, ਇਹ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣ-ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ, ਪੀੜਤ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਕਸਰ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੁਆਰਾ। ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਵਲ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਨਿਰਾਦਰ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ,

(14) 1968 ਦਿੱਲੀ ਲਾਅ ਟਾਈਮਜ਼ 135.

ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਵੱਕਾਰ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਟੱਲ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਨੂੰ, ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਨੀਂਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੇ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਹੀ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ- ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਮਹੂਰੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗਣਰਾਜ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਿਮਾਹੀ ਤੋਂ, ਇਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉੱਚੀ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਸੰਜਮ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਕਰਤਾ ਸੀ, ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਅਜੇ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਪਮਾਨ, ਇਹ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਹੈ, ਝੂਠ ਹੈ, ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਥਾਰਟੀ, ਨਿਆਂ ਜਾਂ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਚਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ ਜਾਂ ਨਿਰਾਦਰ ਜਾਂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਗਵਾਹ, ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਜਲਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। * * * * *

Parkash Chand v. S. S. Grewal, Chief Secretary, Punjab, etc. (T ' uli, J.)

ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਧੇਰੇ ਅਨੁਕੂਲ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ - ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਨੁਕਤਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਅਸੀਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕਰਨਾ।"

ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ " 1 ਮਾਰਚ, 1930 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ" ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ, ਨੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ

n

I. L. R. Punjab and Haryana

(1974)2

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਉਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 1 ਮਾਰਚ, 1930 ਤੋਂ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ 13 ਅਗਸਤ, 1947 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਵਜੋਂ ਡਿਊਟੀ ਜੁਆਇਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਬ-ਸਟੈਂਟਿਵ/ਸਥਾਈ ਸਮਰੱਥਾ। ਫਿਰ ਅਗਸਤ, 1952 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਿਮਾਚਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ 29 ਅਗਸਤ, 1952 ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਪੋਸਟ. ਹਿਮਾਚਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ 1 ਮਾਰਚ, 1930 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਹੁਕਮ। ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ-

"ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਡਿਕਰੀ ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

(10) The above discussion ਤੋਂ, 3 ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਪਮਾਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸਾਰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ, ਫਰਮਾਨ, ਨਿਰਦੇਸ਼, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਰਿੱਟ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਅਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਆਚਰਣ - ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਤੇ ਸੁਚੇਤ ਅਣਦੇਖੀ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਤੁੱਛ ਜਾਂ ਘਿਣਾਉਣੇ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਿਰਾਦਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਿਰਾਦਰ ਜਾਂ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਰਵੱਈਏ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ, ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਣ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ। ਕਿਸੇ ਡਿਕਰੀ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਜਾਂ ਅਸਫਲਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ

ਅਯੋਗ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। - ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਦਾ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3 ਦਾ ਉੱਤਰ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਉੱਤਰ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਵਾਲ 4.

(11) 19 ਵਾਂ ਜਵਾਬ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਹਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਦਾ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਧੀਆ ਬਚਾਅ ਦਾ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਮਾਮਲੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੁਕਵੇਂ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਲਕੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ (ਜੀ. ਡੀ. ਖੋਸਲਾ, ਸੀ. ਜੇ. ਅਤੇ ਦੁਲਟ, ਜੇ.) ਨੇ ਸ: ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (12) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਨੇ ਫਿਰ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਪੱਤਰ ਵਿਹਾਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ। ਉਸ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਰਫ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਸ ਆਖਰੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੱਲੋਂ ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਚਾਰਜ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 3 ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਵਾਈਸ-ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਦਾਲਤੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਐਕਟ ਦੀ ਕੈਪੂਰ, ਜੇ., ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਆਇਆ ਸੀ, ਨੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਦੀ ਗਲਤ ਸਲਾਹ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ

(12) 1957 ਦੇ LPA 246 ਨੇ 10 ਫਰਵਰੀ, 1960 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਕੋਰਟ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਦੋ-ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਲਈ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਸਹੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ: -

“ਸਰਦਾਰ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਲਾਹ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। *****

ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਮ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ

Parkash Chand v. S. S. Grewal, Chief Secretary, Punjab, etc. (T ' uli, J.)

ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਗੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਅਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਹੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਜਵਾਬ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(12) ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਜਵਾਬਾਂ ਨਾਲ ਹੁਣ ਕੇਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਬੈਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

18 ਫਰਵਰੀ 1974 ਈ.

ਨਰੂਲਾ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਜੋੜਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ।

ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜੋੜਨਾ ਹੈ।

ਕੇ. ਐਸ. ਕੇ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ